

תוכנה 1 – אביב תשע"ז

תרגיל מספר 5

הנחיות כלליות:

- קראו בעיון את קובץ נהלי הגשת התרגילים אשר נמצא באתר הקורס.
- הגשת התרגיל תעשה במערכת ה-moodle בלבד (<http://moodle.tau.ac.il/>).
- יש להגיש קובץ zip יחיד הנושא את שם המשתמש ומספר התרגיל (לדוגמא, עבור המשתמש aviv יקרא הקובץ aviv_hw5.zip). קובץ ה-zip יכול:
  - קובץ פרטים אישיים בשם details.txt המכיל את שמכם ומספר ת.ז.
  - בצפי ה-java של התוכניות אותם התבקשתם לממש.

הגשת מחלקה עם חבילות: יש לכווץ בתוך קובץ ה-zip שאתם מגישים את כל היררכיית התיקיות מתחת ל-src באקליפס. למשל, כדי להגיש את המחלקה sw1.pac.MyClass העתיקו את התיקיה sw1 שמתחת ל-src כולל כל מה שבתוכה לתוך קובץ ה-zip.

בתרגיל זה נבנה מודל בסיסי של שפה (השפה האנגלית) מתוך טקסט נתון, תוך שימוש בסטטיסטיקה פשוטה של הופעת צמדי מילים בטקסט. לדוגמא, אם הטקסט שאנו לומדים עליו הוא "here comes the sun", הרי שבשפה שלנו יש 4 מילים, והצמדים <the,sum>, <comes,the>, <here,comes>, מופיעים כל אחד פעם אחת. הצמד <here,sun> לא מופיע בקובץ שלנו, ולכן סה"כ ראינו אותו 0 פעמים. מודל השפה שלנו למעשה יכול את אוצר המילים ואת מספרי המופעים של כל צמד מילים.

שימו לב, בתוכנית זאת עליכם להשתמש **במערכים בלבד**, ולא במבני נתונים גנריים כמו Lists/Maps/Sets וכו'. שימוש במבני נתונים גנריים יכול לגרום להורדת ניקוד משמעותית עד כדי ציון נכשל. בפרט, אין להשתמש ב Arrays.asList שכן שירות זה מייצר אוסף גנרי מטיפוס List.

בתרגיל זה אתם יכולים להניח שכל שמות הקבצים הם חוקיים ואין צורך לממש טיפול נפרד למקרה שקריאה/כתיבה לקובץ נכשלת. כמו כן, הניחו כל הקלט לכל מתודה הוא חוקי וכמצופה, אלא אם כן צויין אחרת בגוף הפונקציה ויש התייחסות מפורשת לטיפול בערכים שאינם חוקיים.

בניית מודל שפה

המחלקה BigramModel אשר נמצאת בחבילה il.ac.tau.cs.sw1.ex5 מייצגת את מודל השפה. מחלקה זו מכילה שני שדות סטטיים:

שדה	משמעות
<code>String[] mVocabulary</code>	מערך שמכיל את כל המילים באוצר המילים
<code>int[][] mBigramCounts</code>	מערך דו מימדי המכיל את מספר הפעמים שבו נראה כל צמד מילים בקובץ ממנו למדנו את מודל השפה. האיבר במקום ה j , i יהיה מספר הפעמים שראינו את המילה ה j מופיעה אחרי המילה ה i

(1) [10 נקודות] ממשו את המתודה `buildVocabularyIndex` המקבלת שם שם קובץ ומחזירה מערך מחרוזות (`vocabulary`) אשר יהווה את אוצר המילים שלנו. המערך `vocabulary`:

- יכיל עד 45,000 14,000 מילים חוקיות מתוך הקובץ. (השתמשו בקבוע שהוגדר עבור מספר המילים המקסימלי).

- מילה חוקית היא מילה העונה לאחת משתי ההגדרות:
  - i. מילה שמכילה לפחות אות אחת בשפה האנגלית.
  - ii. מספר שלם (למשל, 13 או 1984)
- כל מילה חוקית שמכילה לפחות אות אחת באנגלית יש להמיר ל `lowercase`.
- כל מספר שלם יומר למחרוזת "some_num" (השתמשו בקבוע שהוגדר בתחילת המחלקה)
- יש להתעלם מכל המילים הלא חוקיות.

נכניס את המילים החוקיות לתוך המערך `vocabulary` על פי סדר הופעתן בקובץ (המילה הראשונה תיכנס לאינדקס 0, וכן הלאה). במידה ומילה מופיעה פעמיים, היא תישמר רק פעם אחת, תחת האינדקס שבו נשמרה בפעם הראשונה שנראתה (למשל, אם המילה `the` היא המילה השלישית בקובץ ונכנסה ל `vocabulary` תחת האינדקס 2, בפעם הבאה שנראה אותה ה `vocabulary` לא ישתנה).

במידה והקובץ מכיל יותר מ 45,000 14K מילים שונות, נשמור רק 45,000 14K מילים ב `vocabulary`. אם הקובץ מכיל פחות מ 45,000 14K מילים שונות, גודלו של המערך `vocabulary` יותאם למספר המילים השונות בקובץ.

חתימת המתודה:

```
public String[] buildVocabularyIndex(String fileName) throws  
IOException
```

(2) [10 נקודות] ממשו את המתודה `buildCountsArray` המקבלת שם שם קובץ (`filename`) ומערך מחרוזות (`vocabulary`). המתודה תחזיר מערך דו מימדי של מספרים שלמים (`int`) אשר יכיל את מספר המופעים של צמדי במילים בקובץ `filename` על פי הפירוט הבא:

- אם `vocabulary[x] = word1` ו `vocabulary[y] = word2`, אזי `bigramCounts[x][y]` יכיל את מספר הפעמים שבהן המילה `word2` הופיעה מיד אחרי `word1` באותו המשפט.
- הניחו כי בקבצי הקלט שלכם כל משפט יתחיל בשורה חדשה.
- הסטטיסטיקות תיאספנה רק עבור מילים שנמצאות באוצר המילים. אם הקובץ מכיל יותר מ 45,000 14k מילים, צמדים שמכילים מילה שלא נמצאת ב `vocabulary` לא יספרו.
- אם המילה ה `y` מעולם לא ניראתה אחרי המילה ה `x`, אזי `bigramCounts[x][y]` יכיל את הערך 0.

חתימת השירות:

```
public int[][] buildCountsArray(String fileName, String[] vocabulary)  
throws IOException
```

(3) [10 נקודות] החל מסעיף זה, ניתן להניח שלפני כל קריאה לאחד השירותים, הופעל השירות `.initModel`. שירות זה, שמימושו כבר נתון לכם, מקבל שם של קובץ ומייצר ממנו מודל שפה ע"י קריאה לשני השירותים מסעיפים 1 + 2. אוצר המילים וטבלת הספירות ישמרו בשדות הסטטים `mVocabulary` ו `mBigramCounts`, אליהם תוכלו לגשת מכל שירות אשר מובטח בתנאי הקדם שלו שהמודל מאותחל.

ממשו את המתודה saveModel המקבלת מחרוזת fileName ושומרת את המודל הנלמד (אוצר המילים וספירות הזוגות) לתוך שני קבצים. אוצר המילים ישמר לקובץ filename.voc ואילו הספירות ישמרו בקובץ filename.counts (העזרו בקבועים המוגדרים במחלקה בשביל לקבל את שתי הסיומות).

בקובץ filename.voc ישמר אוצר המילים בפורמט הבא:

- השורה הראשונה תכיל את מספר המילים שנמצאות ב mVocabulary.
- החל מהשורה השניה תופיע כל מילה, יחד עם האינדקס שלה, בסדר עולה של האינדקסים.

עבור הקובץ all_you_need.txt אשר מכיל את הטקסט הבא:

Love love love

All you need is love All you need is love love , Love is all you need

נקבל קובץ filename.voc. שנראה כך:

5 words

0,love

1,all

2,you

3,need

4,is

בקובץ filename.counts הספירות של זוגות המילים ישמרו באופן הבא:

- בכל שורה נכתוב את מספר המופעים של כל זוג מילים, כאשר זוג המילים ייוצג באמצעות האינדקסים שלהם באוצר המילים (vocabulary). את מספר המופעים נכתוב באותה השורה ונפריד בינו לבין שני האינדקסים באמצעות נקודותיים.
- הצמד $\langle i_1, i_2 \rangle$ יכתב לפני הצמד $\langle i_3, i_4 \rangle$ אם i_1 הוא נמוך יותר מ i_3 , או w_1 ו w_3 זהים, ואז ל i_2 נמוך יותר מ i_4 .
- מכיוון שרוב צמדי המילים האפשריים לא ניראו בטקסט (מספר המופעים הוא 0), נשמור בקובץ את הצמדים שכן ניראו (כלומר, ערכים שאינם 0).
- קובץ ה count. עבור all_you_need.txt יראה כך.

0,0:3

0,1:1

0,4:1

1,2:3

2,3:3

3,4:2

4,0:2

4,1:1

(הסבר לפורמט: השורה הראשונה מייצגת את הצמד love, love שנראה 3 פעמים בקובץ)

הטסטר מייצר את שני הקבצים האלה תחת השמות all_you_need.voc ו all_you_need.counts. העזרו בו להבין כיצד נבנים שמות הקבצים מהפרמטר filename.

חתימת המתודה:

```
public void saveModel(String fileName)
```

(4) [10 נק'] השלימו את המימוש של המתודה loadModel המקבלת שם של קובץ (fileName) וטוענת משני הקבצים filename.voc ו filename.counts את מודל השפה לתוך השדות mVocabulary ו mBigramCounts. במידה ושדות אלה מאותחלים לערכים אחרים, ערכים אלה נדרסים. הניחו כי שני קבצי המודל filename.voc ו filename.counts קיימים.

חתימת המתודה:

public void loadModel(String fileName) **throws** IOException

(5) [5 נק'] ממשו את המתודה `getWordIndex` המקבלת מחרוזת ומחזירה את האינדקס שלה ב `mVocabulary`. במידה ומחרוזת זו לא מופיעה, הפונק' תחזיר -1 (העזרו בקבוע שהוגדר בראש המחלקה).

חתימת המתודה:

public int getWordIndex(String word)

(6) [5 נקודות] ממשו את המתודה `getBigramCount` המקבלת שתי מחרוזות `word1` ו `word2` ומחזירה את מספר הפעמים ש `word2` הופיעה אחרי `word1`. אם אחת מהמילים לא קיימת באוצר המילים (`mVocabulary`) הפונק' תחזיר 0.

חתימת המתודה:

public int getBigramCount(String word1, String word2)

(7) [10 נקודות] ממשו את המתודה `getMostFrequentProceeding` המקבלת מילה `word` ומחזירה את המילה שהופיע אחריה הכי הרבה פעמים. במידה ויש כמה מילים עם אותו מספר מופעים, תוחזר המילה בעלת האינדקס הנמוך יותר ב `vocabulary`. במידה ואחרי המילה `word` לא ניראתה אף מילה אחרת (חשבו באיזה מצב זה יכול לקרות) המתודה תחזיר null.

חתימת המתודה:

public String getMostFrequentProceeding(String word)

(8) [5 נקודות] ממשו את המתודה `isLegalSentence` המקבלת משפט `sentence` ובודקת אם מודל השפה שבנינו מאפשר קיומו של משפט זה. מכיוון שמודל השפה מתיימר ללמוד את מבנה השפה, ואת הקשרים בין המילים, המשפט יהיה חוקי אם כל זוג מילים צמודות שמופיעות במשפט הופיע ביחד לפחות פעם אחת בטקסט עליו למדנו את מודל השפה. דוגמאות:

- המשפט `love all you` הוא משפט "חוקי" במודל שנבנה על סמך הקובץ המתואר בסעיף 3. הצירוף `love all` ניראה בקובץ עליו התאמנו, וכן הצירוף `all you`. שימו לב שלא ראינו את כל המשפט בשלמותו בטקסט האימון, אבל זה לא משנה כי אנחנו מסתכלים רק על זוגות.
- המשפט `love is is` אינו חוקי. הצירוף `is is` לא ניראה בשום מקום בטקסט האימון.
- המשפט `love the beatles` גם כן אינו חוקי. המילים `the,beatles` כלל לא מופיעות באוצר המילים שלנו, ולכן ברור שלא ראינו את הצירוף `love the` וכן את הצירוף `the beatles` (שימו לב, קלט זה הוא קלט חוקי לפונקציה).

חתימת המתודה:

public boolean isLegalSentence(String sentence)

(9) [10 נקודות] נרצה לבדוק אם באמצעות מבנה הנתונים שלנו ניתן ללמוד משהו על התנהגות השפה והיחסים בין מילים. לצורך בדיקה זו, נשתמש בקובץ טקסט גדול, ונסה לראות אם יש קשר בין מילים שמופיעות בקובץ הטקסט בהקשר דומה: כלומר, בסמיכות לאותן המילים. לצורך כך, ממשו את המתודה הסטטית calcCosineSim המקבלת שני מערכים של מספרים שלמים שאורכם זהה, ומחשבת את דמיון הקוסינוסים ביניהם על פי הנוסחה הבאה:

$$\frac{\sum_{i=1}^n A_i B_i}{\sqrt{\sum_{i=1}^n A_i^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n B_i^2}}$$

כאשר A ו B הם וקטורים באורך n הממומשים ע"י מערכים של int -ים. A_i הוא האיבר ה i במערך A , ו B_i הוא האיבר ה i במערך B . ככל שהוקטורים הם דומים יותר, הערך שנקבל יהיה גדול יותר. לדוגמה: עבור שני הוקטורים $[1,0,5]$, $[1,2,3]$, נבצע את החישוב הבא:

$$\frac{1 * 1 + 0 * 2 + 5 * 3}{\sqrt{1^2 + 0^2 + 5^2} * \sqrt{1^2 + 2^2 + 3^2}}$$

אם אחד הוקטורים מכיל רק אפסים, הפונקציה תחזיר 0.

חתימת המתודה הסטטית:

```
public static double calcCosineSim(int[] arr1, int[] arr2)
```

(10) [15 נקודות] כעת, נשתמש בפונקציה שמימשנו בסעיף הקודם בשביל למצוא את המילה הכי דומה למילה word כלשהי על פי ההקשר שלהן בטקסט. נגדיר את המושג "וקטור מייצג עבור מילה word כלשהי".

- עבור מילה word הקיימת באוצר המילים שלנו, הוקטור המייצג הוא וקטור הנגזר מתוך מודל השפה ואורכו הוא כמספר המילים באוצר המילים (mVocabulary).
- האיבר במקום ה x יכיל את מספר הפעמים שבהם הצירוף word , $\text{mVocabulary}[x]$ נראה במודל השפה (כלומר, כמה פעמים הצמד word , $\text{mVocabulary}[x]$ נספר במודל).
- לדוגמה: עבור מודל השפה שמתואר בסעיף (2), המילה love תיוצג באמצעות הוקטור הבא: $[3, 1, 0, 0, 1]$.
- סידור המילים באוצר המילים הוא: love , all , you , need , is , ולכן האיבר הראשון בוקטור ייצג את המופע של love אחרי love , האיבר השני ייצג את המופעים של all אחרי love , וכן הלאה.
- הצירוף love love מופיע שלוש פעמים על פי מודל השפה.
- הצירופים love all מופיע פעם אחת.
- הצירופים love you ו love need אינם מופיעים כלל.
- הצירוף love is מופיע פעם אחת.
- את הוקטורים המייצגים עבור כל מילה נייצג ע"י מערכים חד מימדיים של מספרים שלמים שאורכם הוא כגודל אוצר המילים.

ממשו את הפונקציה getClosestWord אשר מקבלת מילה word ומחזירה את המילה הדומה לה ביותר על פי השוואת הוקטורים המייצגים של כל המילים לזה של word .

עליכם לחלץ את הוקטור המייצג את word מתוך השדה bigramCounts, ולאחר מכן, למצוא מילה w כך שה cosineSim בין הוקטור המייצג של w לבין זה של word הוא הגבוה ביותר מבין שאר המילים באוצר המילים. הציפיה שלנו היא שמילים בעלות וקטורים "דומים" יותר יהיו דומות במשמעות או באופן השימוש בהן בטקסט. במידה ויש שתי מילים להן דמיון זהה, יש להחזיר את זו שהאינדקס שלה קטן יותר.

חתימת המתודה:

```
public String getClosestWord(String word)
```

הערה לידע כללי:

על מנת לקבל תוצאות משמעותיות בשיטה המתוארת בסעיף 10 עלינו להשתמש בכמות מאוד גדולה של טקסט, עם אוצר מילים רחב ודוגמאות שימוש רבות לכל מילה. כמו כן, עלינו להשתמש במידע נוסף: לא להשוות רק את המילים שמופיעות אחרי המילה, אלא גם את המילים הקודמות לה, ולהשתמש ביותר ממילה עוקבת/קודמת אחת. יחד עם זאת, גם בשיטה המאוד בסיסית שמתוארת בסעיף 10 ניתן להגיע לתוצאות מעניינות עבור הקובץ emma.txt (הספר "אמה" של ג'יין אוסטין, מתוך האתר <https://www.gutenberg.org>). כך לדוגמה, נראה ש great ו good הם בעלי וקטורים דומים יחסית, וכן "she", "he" ועוד רבים אחרים.

מה שיכול לעזור לנו לשפר את התוצאות הוא עיבוד לשוני על הטקסט: למשל, להסב את כל הטיעות הפעלים ושמות העצם לצורת היחיד (goes -> go, books -> book). כאמור, המימוש שלכם הוא בסיסי ביותר, אבל מהווה בסיס לטכניקות מתקדמות יותר בהן משתמשים בשביל ללמוד מידע על שפה. בפרט, בסעיף 8 אנחנו משתמשים במדד מאוד מחמיר: ציפוי מילים שלא נראו בטקסט האימון גורמים לכך שהמשפט "אינו חוקי". מדד זה נקבע רק לצורך התרגיל, וכמובן שאין לו משמעות בעולם האמיתי של עיבוד שפה טבעית. במציאות, אנחנו נותנים למשפטים ציונים: כמה סבירים הם לאור המודל שנלמד. יש שיטות

שימוש בחוזים:

בשלב התרגיל מופיעים חוזים עבור חלק מהמתודות. השתמשו בחוזים על מנת להבין אילו הנחות אפשר להניח על הפלט, ובאילו מקרי קצה צריך לטפל.

קריאת מקבצים:

במידה ובחרתם לעבוד עם Scanner בשביל לקרוא מהקבצים, שימו לב שעבור קבצים גדולים, בחלק ממערכות ההפעלה, ה Scanner יכול להיכשל. זו בעיה מוכרת וידועה ב Java וההמלצה היא לעבוד עם BufferedReader עבור קבצים גדולים. לכן, אם אתם עובדים עם Scanner והוא לא קורא שום דבר, החליפו את ה Scanner.

סטטר

לתרגיל זה מצורפת מחלקת סטטר. על מנת להריץ את הסטטר עליהם לוודא שהנתיבים לקבצים מהם קוראים/כותבים תואמים למיקומם על המחשב שלכם, ולעדכן את כתובות הקבצים במידת הצורך. מומלץ להוסיף בדיקות משלכם תוך שימוש בקבצי טקסט חדשים. ברוב המקרים כדאי להשתמש בקבצי קלט קצרים עליהם קל לחשב את התשובה אותה תרצו לקבל מפונקציות שלכם.

בהצלחה!